

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2025 – Volume 34, Issue 1, pp. 67–74
<https://doi.org/10.54431/jsi.867>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Hanze University of Applied Sciences /
NHL Stenden University of Applied Sciences
Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Femke Wubbels is opleidingsmanager binnen de Vakroute
bij het ROC van Flevoland College Almere-Buiten en
portefeuillehouder van de School als sociaal systeem.

E-mail: f.wubbels@rocvf.nl

Petra Josso Loureiro is projectleider 'De stem van de
student' bij het ROC van Flevoland College Almere-Buiten

en onderzoeker bij het Lectoraat Klantenperspectief in
Ondersteuning en Zorg, hogeschool Windesheim in
Almere. Petra doet onderzoek naar talentontwikkeling,
jongerenparticipatie en leren en ontwikkelen.

E-mail: p.josso@windesheim.nl

Charlotte Vissenberg is associate lector bij het Lectoraat
Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg, Hogeschool
Windesheim in Almere. Charlotte coördineert projecten
die zich richten op veerkrachtig opgroeien en opvoeden.

E-mail: c.vissenberg@windesheim.nl

Correspondence to: Femke Wubbels

E-mail: f.wubbels@rocvf.nl

Category: IWO

FEMKE WUBBELS,
PETRA JOSSO
LOUREIRO,
CHARLOTTE
VISSENBERG

DE VAKROUTE: SCHOOL ALS SOCIAAL SYSTEEM

Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) staat voor een belangrijke transitie. De arbeidsmarkt vraagt om flexibele vakmensen, terwijl technologie en digitalisering een steeds grotere rol spelen. Tegelijk groeit het besef dat leren niet alleen plaatsvindt binnen de muren van een school, maar ook in de directe leefomgeving. Een sterke pedagogische basis, geworteld in verbinding met de gemeenschap, kan bijdragen aan zowel de ontwikkeling van studenten als de samenleving. In deze bijdrage verkennen we hoe MBO College Almere in Almere-Buiten zich kan ontwikkelen tot een plek die niet alleen opleidt, maar ook een centrale rol speelt in de gemeenschap. De droom? Een gemeenschap waarin studenten, medewerkers en wijkbewoners samen werken aan ontwikkeling, projecten en maatschappelijke vraagstukken. Hoe kunnen zij onlosmakelijk verbonden raken?

STEL JE EENS VOOR...

Het is 2030 en je loopt de ingang van het mbo-gebouw in Almere-Buiten binnen. Hier zit het hart van de Vakroute gevestigd, de deelschool waar studenten opleidingen van niveau één tot en met niveau drie kunnen volgen. Je voelt dat dit geen standaard onderwijsinstelling is. De school is geen opzichzelfstaand instituut meer, maar een levendig netwerk waarin leren, werken en leven met elkaar verbonden zijn. In de gangen kom je niet alleen mensen tegen die lessen volgen, maar ook mensen die met bedrijven en publieke en vrijwillige organisaties uit de buurt samenwerken aan projecten. De school is een plek waar iedereen graag komt. De kantine is een populaire plek voor zowel wijkbewoners, studenten als medewerkers, omdat er lekkere maaltijden en broodjes geserveerd worden, bedacht en bereid door studenten van de Horeca-opleidingen.

In de wijk rondom het mbo-gebouw is de aanwezigheid van studenten vanzelfsprekend. Zo geven studenten Zorg en Welzijn EHBO-voorlichting en ondersteunen ze ouderen. Ze doen dit samen met studenten Veiligheid, die zowel veiligheid in de buurt waarborgen als bijdragen aan een leefbare omgeving. In een succesvol buurtproject installeren studenten ICT en Facilitair deurbellen met camera's voor kwetsbare bewoners, in samenwerking met het wijkteam en de wijkagent. Studenten organiseren ontmoetingsdagen, helpen bij het opruimen van gemeenschappelijke ruimtes en organiseren activiteiten voor bewoners. Studenten ICT en Assistent Business Services runnen een buurtservicepunt voor digitale vragen. Er worden regelmatig gezamenlijke workshops en activiteiten georganiseerd, zoals een kookavond in de Horeca-locatie en kledingadvies door Retail-studenten. Ook is er een reparatiepunt waar studenten en buurtbewoners samen spullen herstellen.

In de Vakroute staat verbondenheid centraal. Verbondenheid met de mensen om je heen zorgt voor sociale steun: elkaar helpen wanneer dit nodig is, er voor elkaar zijn in moeilijkere tijden en maatschappelijke betrokkenheid. Door het verbinden van de school en de wijk en het gezamenlijk vormgeven van zowel het onderwijs als het leven in de wijk ontstaat een omgeving waarin talenten breed ontwikkeld kunnen worden. Dit maakt leren betekenisvoller en vergroot de bereidheid om samen te werken en bij te dragen aan de gemeenschap. Zo worden zowel de school als de wijk een dynamische leeromgeving, waar mensen voor elkaar klaarstaan, elkaar versterken en gezamenlijk bouwen aan de toekomst.

WAAR HET ALLEMAAL BEGON

Het is 2023 en er worden fundamentele vragen gesteld binnen het managementteam van de Vakroute: *Wat maakt ons onderwijs nou echt relevant voor de studenten? Waarom zien*

we zoveel uitval en studenten die hier niet willen zijn? Wat is er nodig om het onderwijs zo in te richten, dat studenten zich er daadwerkelijk thuis voelen? Hoe zouden de wijk en de Vakroute elkaar kunnen versterken in gezamenlijke uitdagingen zoals kansenongelijkheid tussen inwoners? Deze vragen vormen de basis voor de eerste stappen op weg naar de school als sociaal systeem.

Als je wilt dat studenten wendbaar en weerbaar zijn, dan dient de school een andere plek in de samenleving te krijgen, en behoort leren niet langer als een afzonderlijke activiteit te worden gezien, maar als een integraal onderdeel van het leven. Dat vraagt om transformatie: de school in de wijk en de wijk in de school, waarin verbondenheid tussen studenten, medewerkers van de school, bedrijven, publieke en vrijwillige organisaties en buurtbewoners centraal staan. Deze eerste stappen geven richting aan de ontwikkeling van de Vakroute en bepalen de koers voor de toekomst.

Bovengeschetste droom, het vergezicht naar 2030, vormt de basis voor een school en wijk die samen fungeren als sociaal systeem. Hiervoor wordt de pijler 'School als sociaal systeem' opgezet, die bestaat uit drie bouwstenen:

De stem van de student: Studenten worden actief betrokken bij het vormgeven van hun leef- en leeromgeving en de bredere sociale omgeving waarin zij en buurtbewoners samen leren en werken.

Pedagogische aanpak: Uit zich als het DNA van de Vakroute en de wijk. *Wie zijn wij als sociaal systeem? Waar zijn we van en voor?* Met deze vragen staan we aan het begin van het hervormen van onze pedagogische aanpak.

Interne en externe samenwerkingen: De Vakroute, lokale en regionale partners werken samen. Door met elkaar en van elkaar te leren, wordt de kennis en vaardigheden gezamenlijk naar een hoger niveau getild.

SAMEN AAN DE SLAG IN DE PRAKTIJK

Als eerste is gestart met de bouwsteen 'De stem van de student': een proces waarin jongeren niet alleen meedenken, maar ook hun leef- en leeromgeving mee vormgeven. Niet alleen omdat het goed is om studenten te betrekken, maar omdat het essentieel is voor een omgeving die écht aansluit bij hun behoeften (Josso Loureiro et al., 2024). Een werkgroep van tien studenten van

DE VAKROUTE: SCHOOL ALS SOCIAAL SYSTEEM

verschillende opleidingen en niveaus is gedurende een langere periode wekelijks samengekomen om mee te denken over de vraag: *Wat heb jij nodig om je thuis te voelen binnen jouw schoolomgeving?* Eerst is er scepsis, maar met de wetenschap dat er een verbouwing van het gebouw gepland staat en dat hun inbreng gewenst is, worden de studenten uitgenodigd om te dromen. Vragen als *Wat als jij mag besluiten?* en *Wat als er onbeperkt budget zou zijn?* openen de deur naar nieuwe mogelijkheden en perspectieven. *Wat als ...?* Langzaam maar zeker komen de gesprekken en wensen van de studenten naar boven:

'Kleur mevrouw! Kleur op de muren!' 'Ja! En groen, echte planten, je weet wel, van die grote bakken en zo. Misschien wel een hele muur! Of een muur waar water langs stroomt, dat bestaat toch? Dat is echt rustgevend hoor, watergeluid'

Het is cruciaal dat er daadwerkelijk iets gebeurt met de feedback van de studenten. Alleen luisteren en vervolgens doorgaan met de bestaande situatie zal het vertrouwen van de studenten niet vergroten. Participatieve methoden vormen de basis om de stem van de student echt tot zijn recht te laten komen (Josso Loureiro et al., 2024). Een belangrijk onderdeel daarvan is het gebruik van verschillende werkvormen die aansluiten bij de studenten.

De studenten uit de werkgroep besluiten om een enquête uit te zetten en informele gesprekken te voeren om ideeën van hun medestudenten te verzamelen. Hierdoor weerspiegelen de uiteindelijke plannen de wensen van de bredere schoolgemeenschap. Daarnaast hebben de studenten uit de werkgroep inspiratie opgedaan tijdens excursies naar andere scholen en musea, wat hen geholpen heeft bij het concretiseren van de ideeën en het ontwikkelen van een gezamenlijke visie voor hun schoolomgeving. De studenten hebben hun plan gepresenteerd aan het MT van de Vakroute, ondersteund door moodboards. Ze hebben uitgelegd hoe kleur en planten bijdragen aan een betere concentratie en wat de inrichting van de lokalen en kantine voor hen betekent. Deze zelfverzekerde werkgroep heeft hun ideeën gedeeld, niet vanuit gemopper, maar vanuit een *'wat als...'* mentaliteit, vol enthousiasme en daadkracht.

Vooraf wist de werkgroep dat het niet mogelijk zou zijn om een ruimte te bouwen. Het MT heeft echter wel laten zien dat hun stem gehoord is. Enkele weken na de presentatie zijn er muren geverfd, staat er een voetbaltafel en een *airhockey* tafel in de kantine en hangen er meer planten op de begane grond. Kleine veranderingen, maar voldoende om te laten zien dat de stem van de student telt.

EEN PUCK-BENADERING

Uit de werkgroep en gesprekken met docenten blijkt dat er behoefte is aan een Plek voor Uitwisseling, Creativiteit en Kennis (PUCK). Een dynamische en stimulerende plek in de school, waar studenten en partners kunnen deelnemen aan diverse activiteiten en projecten. Een ruimte waar je graag naartoe gaat, met comfortabele meubels, een grote tafel voor bordspellen, een tv met console, schilderijen aan de muur en vooral geen verplichtingen. Een plek waar talenten ontdekt en ontwikkeld kunnen worden.

De filosofie achter PUCK is niet nieuw: het is de overtuiging dat studenten zich kunnen ontwikkelen in een omgeving die hen ondersteunt in zowel hun persoonlijke als beroepsmatige groei. *Sense of Belonging* – het gevoel van verbondenheid met een gemeenschap – speelt een cruciale rol in het welzijn en de studieprestaties van jongeren (Dopmeijer et al., 2024; Tahir et al., 2023). Een positief pedagogisch klimaat, waarin studenten zich gezien en gehoord voelen en waarbij ruimte is voor ontmoeting en zingeving, draagt bij aan zowel individueel welzijn als sociale cohesie (Jakobs, 2025; Jakobs et al., 2024). PUCK wordt daarmee niet alleen een fysieke plek, maar een benadering die ruimte geeft om talenten te ontwikkelen en een actieve rol te spelen in de gemeenschap. Wat begon als een klein initiatief om studenten te betrekken bij hun leef- en leeromgeving, is zich aan het ontwikkelen tot een aanpak die jongeren helpt zich niet alleen thuis te voelen in de school, maar ook als onderdeel van de bredere gemeenschap. PUCK verbindt zich hiermee expliciet aan het idee van school als sociaal systeem, waarin leren in verbondenheid met de gemeenschap plaats vindt.

INNOVATIE IN WERKVELD EN ONDERWIJS: MEER DAN SCHOOL ALLEEN

De eerste stap naar het creëren van een school als sociaal systeem rijkt nu al verder dan school alleen. Enkele studenten van de eerste werkgroep zijn zelfs na hun diploma betrokken gebleven. Ze geven aan veel te hebben geleerd van het samenwerken en communiceren en waarderen het dat ze zijn uitgedaagd om creatief te denken en kritisch naar ideeën te kijken. Samen met nieuwe generaties studenten geven zij verder vorm aan de school als sociaal systeem. Door hun ervaring kunnen ze niet alleen meedenken over verbeteringen, maar ook een brug slaan tussen studenten, docenten en de bredere schoolgemeenschap. Zo groeit de school niet alleen met, maar ook dóór de mensen die er deel van uitmaken.

De Vakroute onderscheidt zich door de wens om buiten de grenzen van haar eigen domein te treden en daar de gezamenlijke verantwoordelijkheid op te zoeken met partners. Deze innovatie

DE VAKROUTE: SCHOOL ALS SOCIAAL SYSTEEM

is een stap richting het opnieuw inrichten van ons onderwijs naar de behoeften van de student en de gemeenschap door een omgeving te creëren die niet alleen studenten voorbereidt op de arbeidsmarkt, maar hen ook actief betreft bij de vraagstukken die spelen binnen de wijk waar het college gevestigd is. Door de school als sociaal systeem te positioneren, wordt leren niet beperkt tot de klas of de studenten van de school, maar krijgt het betekenis in de bredere maatschappelijke context. Het gezamenlijke doel is een omgeving waarin leren, werken en leven met elkaar verweven zijn, wat de betrokkenheid van studenten en wijkbewoners vergroot en de samenwerking versterkt.

Het betrekken van studenten bij het vormgeven van het onderwijs, en daarbuiten, is nog niet altijd vanzelfsprekend binnen het mbo. Hoewel er initiatieven zijn, blijkt uit de praktijk – bijvoorbeeld uit een recent gesprek met de voorzitter van JOBmbo – dat veel scholen zoeken naar manieren om jongerenparticipatie goed vorm te geven. Binnen de school als sociaal systeem wordt gestreefd naar participatie, waarbij studenten van de Vakroute – op de momenten en in de processen die hen aanspreken – actief betrokken zijn. Dit houdt in dat zij actief uitgenodigd worden om bij te dragen aan ideeën, het vormgeven van beleid en het uitvoeren van projecten.

Dit vraagt een andere manier van denken en organiseren, zowel binnen de school als in samenwerking met externe partners. De uitdaging ligt in het balanceren tussen structuur en flexibiliteit: hoe behoud je kaders zonder de dynamiek van co-creatie te verliezen? Hoewel de eerste stappen positieve resultaten laten zien, brengt de implementatie van zo'n aanpak ook uitdagingen met zich mee. Verandering roept vaak diverse reacties op, waarbij weerstand een veelvoorkomend obstakel is. Dit kan bij studenten zijn, die niet gewend zijn hun stem te laten horen, of docenten die het gevoel zouden kunnen krijgen dat zij weer iets nieuws moeten gaan doen boven op de al ervaren werkdruk. Partners in de wijk of buurtbewoners vinden misschien dat studenten bij school moeten blijven, in plaats van in de wijk.

DE VOLGENDE STAP: RUIMTE VOOR ONTWIKKELING EN GROEI

De transformatie reikt verder dan specifieke vakgebieden of beroepsgroepen. Het gaat niet alleen om opleidingen in zorg en welzijn of social work, maar om de manier waarop de school zich als geheel verhoudt tot haar omgeving. De Vakroute heeft de ambitie om te laten zien dat onderwijs en het sociaal domein geen gescheiden werelden zijn, maar juist samen kunnen optrekken in het opleiden van wendbare en betrokken professionals.

De volgende stap richting de school als sociaal systeem is het verder versterken van deze samenwerking, waarbij de wijk actief betrokken wordt. Er is ruimte nodig voor een dynamisch proces waarin de wijk niet wordt overspoeld met initiatieven, maar er een gelijkwaardige samenwerking ontstaat, waarbij de stem van de buurtbewoners en partners net zo belangrijk is als die van studenten. Dit vraagt om goed relatiemanagement, zowel binnen als buiten de school, en de bereidheid om met alle partijen te blijven investeren in de benodigde faciliteiten en ondersteuning.

De projectleiders van de verschillende onderdelen van 'School als sociaal systeem' zullen actief op zoek gaan naar verbindingen in de wijk. Buurtbewoners, studenten, en mensen die werken bij maatschappelijke organisaties en de arbeidsmarkt kunnen samen een leergemeenschap vormen en onderzoeken waar de behoeften en mogelijkheden liggen. Het is pas als dit soort verbindingen écht goed gelegd worden, dat we de ambitie van de Vakroute kunnen waarmaken en de school en wijk samen kunnen bouwen aan een sociaal systeem dat van waarde is voor iedereen die er deel van uitmaakt.

De transformatie van de Vakroute naar een sociaal systeem staat aan het begin. De stem van de student is de eerste bouwsteen, gevolgd door de volgende bouwstenen. Er is en komt geen vastomlijnd plan, maar een droom en visie die zich vanuit de studenten, docenten, buurtbewoners en wijkpartners verder ontwikkelt. De toekomst van de Vakroute en vergelijkbare initiatieven hangt af van de bereidheid om te blijven experimenteren en bij te sturen. Het is een continu proces van leren en samenwerken, waarin de school functioneert als een sociaal systeem. De stem van de student blijft centraal staan, maar altijd in wisselwerking met docenten, medestudenten en de bredere gemeenschap. Juist in die interactie ontstaat ruimte voor ontwikkeling en gezamenlijke groei, niet alleen tijdens de schooltijd maar ook ver daarna. Dit avontuur is nog maar net begonnen, en de mogelijkheden zijn eindeloos.

REFERENTIES

- Dopmeijer, J., Scheeren, L., Bremer, B., Schenk, L., & Krämer, T. (2024). *Als je door de bomen het bos niet meer ziet*. Trimbo's-instituut. Opgevraagd van <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2024/09/TRI-62-058-Rapport-Als-je-door-de-bomen-het-bos-niet-meer-ziet.pdf>
- Jakobs, P., Thijssen, A., & Josso Loureiro, P. (2024). *Heb oog voor elkaar. Een participatief onderzoek naar de mentale gezondheid van leerlingen op het vmbo. Flevi's regionale*

kenniswerkplaats. Opgevraagd van <https://www.flipsnack.com/ECEF7F66AED/meergronden-rapportage-november-2024/full-view.html>

Jakobs, P. (2025). *Jongeren gelukkiger met sterke sociale basis op school*. Sociale Vraagstukken.

Opgevraagd op maart 2, 2025, van <https://www.socialevraagstukken.nl/jongeren-gelukkiger-met-sterke-sociale-basis-op-school/>

Josso Loureiro, P., Thijssen, A., & Tahir, L. (2024). *Samen kennis maken: jongerenparticipatie in praktijkgericht onderzoek*. Uitgeverij Anderszins.

Tahir, L., Josso Loureiro, P., & Vissenberg, C. (2023). *Sense of belonging. Flevi's regionale kenniswerkplaats*. Opgevraagd van <https://www.fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl/wp-content/uploads/2024/01/Rapport-Sense-of-Belonging-nov2023-kleiner.pdf>